

ගැලපුම් සටහන් සහිත මූල්‍ය ප්‍රකාශන

මෙම පරිච්ඡේදය මගින් පහත දැක්වෙන කරුණු පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කෙරේ.

5.1 ගැලපුම් සටහන් හැඳින්වීම

5.2 ගැලපුම් සටහන් වාර්තා කිරීම

K උපචිත වියදම්

K උපචිත ආදායම්

K බොල් ණය

K ක්ෂය වීම්

5.3 ජංගම නොවන වත්කම් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි ඉදිරිපත් කිරීම

5.4 ගැලපුම් සටහන් සහිත මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම



5.1 ගැලපුම් සටහන් හැඳින්වීම

ව්‍යාපාරික ගනුදෙනු දේවත්ව සටහන් ක්‍රමයට ලෙජර ගිණුම්වල සටහන් කරන ආකාරයත් එම ලෙජර ගිණුම් තුලනය කර ලබා ගන්නා ශේෂවලින් ශේෂ පිරික්සුම පිළියෙල කරන ආකාරයත් මීට පෙර පැහැදිලි කර ඇත. ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ සෑම ගනුදෙනුවක් ම ගිණුම් පොත්වල සටහන් කළ යුතු වුව ද, ඇතැම් ගනුදෙනු ගිණුම් පොත්වල ඇතුළත් නොවී තිබිය හැකි ය. එසේම ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ වන පරිදි ඒවා ගැලපී නොතිබිය හැකි ය. එසේ යම් කාලච්ඡේදයක් අවසානයේ දී ශේෂ පිරික්සුමක පවතින සමහර ගිණුම්වල ශේෂ පවතින ආකාරයෙන් ම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සඳහා යොදා ගත නොහැකි විට මූල්‍ය ප්‍රකාශනයට අදාළ අගය ලැබෙන සේ ඒවාට අවශ්‍ය වෙනස්කම් සිදු කළ යුතු ය.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට යොදාගත යුතු නිවැරදි අගයන් ලැබෙන සේ සිදු කළ යුතු වෙනස්කම් සඳහා ගිණුම්වල ගළපනු ලබන සටහන් ගැලපුම් සටහන් වේ.

ගැලපුම් සටහන්වලින් කෙරෙන්නේ වත්කම්, වගකීම්, ආදායම්, වියදම් හා හිමිකම් යන ගිණුම්වල, ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ ව පැවතිය යුතු වටිනාකම් සකස් කිරීමයි. ගිණුම්කරණයේ දී නිවැරදි මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය ගණනය කිරීම සඳහා ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ වියදම් මුදලින් ගෙවා නොතිබුණ ද ආදායම් මුදලින් ලැබී නොතිබුණ ද ඒවා ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ වේ නම් ඒවා ආදායම් සහ වියදම් ලෙස සැලකිල්ලට ගත යුතු ය. මෙසේ කරනු ලබන්නේ උපචිත සංකල්පයට අනුකූලව ය.

ආදායම්වලට අදාළ ව මුදලින් ලැබුණු ප්‍රමාණය කුමක් වුවත් වියදම්වලට අදාළ ව මුදලින් ගෙවූ ප්‍රමාණය කුමක් වුවත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් කළ යුතු වන්නේ කාලච්ඡේදයට අදාළ ප්‍රමාණය බව **උපචිත සංකල්පය** මගින් කියැවේ.

ගැලපුම් සටහන් ගිණුම්වලට ඇතුළත් කරනුයේ පොදු ජ්‍යෙෂ්ඨ මගිනි.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී ගැලපුම් සටහන් යොදා ගැනීමේ වැදගත්කම පහත දැක්වෙන පරිදි සාරාංශ කළ හැකි වේ.

- K ලෙජර ගිණුම්වල සඳහන් වටිනාකම් ගිණුම් කාලච්ඡේදය අවසන් වන දිනට යාවත්කාලීන කළ හැකි වීම
- K ගිණුම් කාලච්ඡේදය තුළ ඉපැයූ ලාභය හෝ අලාභය හෙවත් මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය නිවැරදි ව ගණනය කළ හැකි වීම
- K ගිණුම් කාලච්ඡේදය අවසන් වන දිනට ව්‍යාපාරයේ වත්කම්, වගකීම් හා හිමිකම් හෙවත් මූල්‍ය තත්ත්ව වඩාත් නිවැරදි ව අනාවරණය කළ හැකි වීම
- K මූල්‍ය ප්‍රකාශන පොදුවේ පිළිගත් මූලධර්මවලට සහ ප්‍රමිතිවලට අනුකූල ව සකස් කළ හැකි වීම
- K ව්‍යාපාරය කෙරෙහි ඇල්මක් දක්වන විවිධ පාර්ශ්වවලට ව්‍යාපාරය සම්බන්ධ ව නිවැරදි තොරතුරු භාවිත කර නිවැරදි තීරණ ගැනීමට හැකි වීම

5.2 ගැලපුම් සටහන් වාර්තා කිරීම

තනි පුද්ගල හෙවත් කේවල ස්වාමි ව්‍යාපාරයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම පිළිබඳ ව පමණක් මෙහි දී සාකච්ඡා කරනු ලබන අතර එම වාර්තා සකස් කිරීමේ දී අදාළ වන පහත දැක්වෙන ගැලපුම් සටහන් පමණක් සලකා බැලේ.

- K උපචිත වියදම්
- K ලැබිය යුතු ආදායම්
- K බොල්ණය
- K ක්ෂයවීම්



bexsus 5.1

උපචිත වියදම්

උපචිත වියදම් යනු ගිණුම් කාලච්ඡේදය තුළ දී ව්‍යාපාරය විසින් ලබාගෙන ඇති සේවා වෙනුවෙන් ගිණුම් කාලච්ඡේදය අවසන් දින වන විටත් නොගෙවා ඇති වියදම් ය. මේවා ගෙවිය යුතු වියදම් ලෙස ද හඳුන්වනු ලැබේ. මෙම උපචිත වියදම් වටිනාකම ව්‍යාපාරයේ වගකීමකි.

උපචිත වියදම් ගිණුම්ගත කිරීමට අදාළ ජ'නල් සටහන පහත සඳහන් පරිදි වේ.

අදාළ වියදම් ගිණුම	හර
උපචිත වියදම් ගිණුම	බැර

වියදම් වැඩි වීම හර යන ද්විත්ව සටහන් රීතියට අනුව උපචිත වියදම් අදාළ වියදම් ගිණුමට හර කරනු ලබයි. උපචිත වියදම වගකීමක් බැවින් එම වටිනාකම අදාළ උපචිත වියදම් ගිණුමට බැර කරනු ලබයි. වගකීම් වැඩි වීම බැර යන ද්විත්ව සටහන් රීතිය ඊට අදාළ වේ.

නිදසුන් :-

හරිඳුගේ ව්‍යාපාරයේ ගිණුම් කාලච්ඡේදය 20XX.01.01 සිට 20XX.12.31 න් අවසන් වූ වර්ෂය වේ. එහි උපචිත වියදම් පිළිබඳ විස්තර පහත දැක්වේ.

1. වාර්ෂික රක්ෂණ ගාස්තුව රු. 6 000 වුවද, මුදලින් ගෙවා ඇති රක්ෂණ ගාස්තුව රු. 4 000කි.
2. වෙළෙඳ සේවකයාගේ මාසික චේතනය රු. 8 000ක් වූ අතර, මාස 10ක චේතන පමණක් ගෙවා ඇත.
3. 20XX.01.01 දින ලබාගත් 12% බැංකු ණය රු. 50 000ක් වූ අතර, ඒ සඳහා මාස 02ක බැංකු ණය පොලී ගෙවා නැත.

ඉහත නිදසුනට අනුව 20XX.12.31 දිනට උපචිත වියදම් පහත සඳහන් පරිදි වේ.

1. උපචිත රක්ෂණ ගාස්තුව (6 000 - 4 000) රු. 2 000කි.
2. උපචිත චේතන රු. (8 000 x 2) 16 000කි.
3. උපචිත බැංකු ණය පොලිය (50 000 x $\frac{12}{100}$ x $\frac{2}{12}$) රු. 1 000කි.

ඉහත නිදසුනට අදාළ ජ'නල් සටහන් පහත සඳහන් පරිදි වේ.

පොදු ජ'නලය

දිනය	ජ'නල් ව.අ.	විස්තරය	හර රු.	බැර රු.
20XX.12.31	001	රක්ෂණ ගාස්තු ගිණුම උපචිත රක්ෂණ ගාස්තු ගිණුම (උපචිත රක්ෂණ ගාස්තු ගිණුම්ගත කිරීම)	2 000	2 000
20XX.12.31	002	සේවක චේතන ගිණුම උපචිත සේවක චේතන ගිණුම (උපචිත සේවක චේතන ගිණුම්ගත කිරීම)	16 000	16 000
20XX.12.31	003	බැංකු ණය පොලී ගිණුම උපචිත බැංකු ණය පොලී ගිණුම (උපචිත බැංකු ණය පොලී ගිණුම්ගත කිරීම)	1 000	1 000

හරදුගේ ව්‍යාපාරයේ උපචිත වියදම් අදාළ ගිණුම්වල සටහන් කිරීම පහත සඳහන් පරිදි වේ.

හර		රක්ෂණ ගාස්තු ගිණුම			බැර		
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX..... 20XX.12.31	මුදල් උපචිත රක්ෂණ ගාස්තු		4 000 2 000				

හර		උපචිත රක්ෂණ ගාස්තු ගිණුම			බැර		
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
				20XX.12.31	රක්ෂණ ගාස්තු		2 000

හර		වේතන ගිණුම				බැර	
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX..... 20XX.12.31	මුදල් උපවිත වේතන		80 000 16 000				

හර		උපවිත වේතන ගිණුම				බැර	
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
				20XX.12.31	වේතන		16 000

හර		බැංකු ණය පොලී ගිණුම				බැර	
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX..... 20XX.12.31	මුදල් උපවිත බැංකු ණය පොලී		5 000 1 000				

හර		උපවිත බැංකු ණය පොලී ගිණුම				බැර	
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
				20XX.12.31	බැංකු ණය පොලී		1 000

මෙසේ උපවිත ප්‍රමාණයන් අදාළ වියදම් ගිණුම්වල ගැළපූ පසු කාලච්ඡේදයට අදාළ වියදම ලැබෙන අතර එය ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය තුළ වියදම් ලෙස ඇතුළත් කළ යුතු ය. ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ වියදම (උපවිත වියදම ද ඇතුළු ව) ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනයට ඇතුළත් කරන ආකාරයත් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ ජංගම වගකීම් යටතේ උපවිත වියදම් ප්‍රමාණය දක්වන ආකාරයත් පහත දැක්වේ.

ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය (උධානය) රු.

රක්ෂණ ගාස්තු	6 000
වේතන	96 000
බැංකු ණය පොලී	6 000

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය (උධානය) රු.

ජංගම වගකීම්	
උපවිත රක්ෂණ ගාස්තු	2 000
උපවිත වේතන	16 000
උපවිත බැංකු ණය පොලී	1 000



ක්‍රියාකාරකම 01

නයනිගේ ව්‍යාපාරයේ ගිණුම් වර්ෂය 20XX.12.31 දිනෙන් අවසන් වේ. ව්‍යාපාරය විසින් සිදු කළ ගනුදෙනු පහත දැක්වේ.

1. මාසික කඩ කුලී රු. 5 000 වන අතර මාස 08ක කඩකුලී පමණක් ගෙවා ඇත.
2. විදුලි ගාස්තු ලෙස රු. 18 000ක් මුදලින් ගෙවා ඇති අතර දෙසැම්බර් මාසයට අදාළ රු. 3 000 විදුලි ගාස්තුව ගෙවා නැත.
3. 20XX.12.01 දින 12% පොලියට ලබාගත් බැංකු ණය රු. 80 000කි. දෙසැම්බර් මාසය සඳහා ණය පොලී ගෙවා නැත.
4. 20XX.12.31 දිනට උපචිත දුරකථන ගාස්තු රු. 3 000කි.
5. ගෙන ඒමේ කුලී රු. 2 000ක් ගෙවීමට ඇත.
6. වර්ෂයේ ලිපි ද්‍රව්‍ය වියදම රු. 19 000ක් වුව ද රු. 5 000ක් පමණක් ගෙවා ඇත.

අවශ්‍ය වන්නේ,

01. වියදම් ගිණුමට අදාළ නිවැරදි වටිනාකම් ගණනය කර පහත වගුවේ සටහන් කරන්න.

වියදම් ගිණුම	මුදලින් ගෙවා ඇති වියදම	උපචිත වියදම	ගැලපීම කළපසු කාලවර්ෂයට අදාළ වියදම
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

02. ගැලපුම් කළ යුතු වටිනාකම සඳහා නිවැරදි ද්විත්ව සටහන වටිනාකම සහිත ව ලියන්න.

ගනුදෙනුව	හර කළ යුතු ගිණුම	බැර කළ යුතු ගිණුම
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

03. ගැලපුම් සටහන් සඳහා අදාළ ජ'නල් සටහන් පිළියෙල කිරීම සහ ගනුදෙනු ලෙජරයට පිටපත් කිරීම.

04. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ උධාන දක්වන්න.

ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය (උධාන) රු.

--	--

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය (උධාන) රු.

--	--

ලැබිය යුතු ආදායම්

ලැබිය යුතු ආදායම් යනු ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ ව ලැබිය යුතු නමුත් ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදය අවසාන වන විටත් ව්‍යාපාරයට ලැබී නැති ආදායම් වේ. මේවා උපචිත ආදායම් ලෙස ද හඳුන්වයි. ලැබිය යුතු ප්‍රමාණය ව්‍යාපාරයේ වත්කමක් වේ.

ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ නිවැරදි මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය සහ නිවැරදි මූල්‍ය තත්ත්වය පෙන්වුම් කිරීමේ දී ලැබිය යුතු ආදායම් ගැලපිය යුතු ය. පොදු ජ'නලයක් මගින් උපචිත ආදායම් ගැලපීම සිදු කරනු ලබයි.

උපචිත ආදායම් ගිණුම්ගත කිරීමට අදාළ ජ'නල් සටහන පහත සඳහන් පරිදි වේ.

ලැබිය යුතු ආදායම් ගිණුම	හර
අදාළ ආදායම් ගිණුම	බැර

ලැබිය යුතු ආදායම් ද ගිණුම් කාලසීමාවට අයත් වූ ආදායමකි. ආදායම් වැඩි වීම බැර යන ද්විත්ව සටහන් රීතියට අනුව අදාළ ආදායම් ගිණුමට බැර කරනු ලබයි. වත්කම් වැඩි වීම හර යන ද්විත්ව සටහන් රීතියට අනුව ලැබිය යුතු ආදායම් එම ගිණුමට හර කරනු ලබයි.

නිදසුන :-

පාරමිගේ ව්‍යාපාරයේ ගිණුම් කාලච්ඡේදය 20XX.12.31න් අවසන් වේ.

1. රු. 12 000 කුලී ආදායම් මුදලින් ලැබී ඇති අතර රු. 3 000 කුලී ආදායම් ලැබීමට ඇත.
2. 10% බැගින් පොලී ලැබෙන රු. 120 000ක ස්ථාවර තැන්පතුවක් 20XX.04.01 දින ආරම්භ කර ඇති අතර දෙසැම්බර් මාසය සඳහා පොලී ආදායම් උපචිත ව ඇත.

ඉහත නිදසුනට අනුව පාරම් ව්‍යාපාරයේ 20XX.12.31 දිනට උපචිත ආදායම් පහත සඳහන් පරිදි වේ.

- 01. ලැබිය යුතු කුලී ආදායම් රු. 3 000කි.
- 02. ලැබිය යුතු පොලී ආදායම් රු. 1 000කි.

ඒ අනුව ඉහත නිදසුනට අදාළ ජ'නල් සටහන් පහත පරිදි වේ.

පොදු ජ'නලය

දිනය	ජ'නල් ව.අ.	විස්තරය	ස.පි	හර රු.	බැර රු.
20XX.12.31	001	ලැබිය යුතු කුලී ගිණුම හර කුලී අදායම් ගිණුම (ලැබිය යුතු කුලී ආදායම් ගිණුම්ගත කිරීම)		3 000	3 000
20XX.12.31	002	ලැබිය යුතු පොලී ආදායම් ගිණුම හර පොලී ආදායම් ගිණුම (ලැබිය යුතු පොලී ආදායම් ගිණුම්ගත කිරීම)		1 000	1 000

උපචිත ආදායම් ලෙජර් ගිණුම්වලට පිටපත් කරන ආකාරය පහත දැක්වේ.

හර කුලී ආදායම් ගිණුම				බැර			
දිනය	විස්තරය	ස.පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස.පි	වටිනාකම රු.
				20XX..... 20XX.12.31	මුදල් ලැ. කුලී ආදායම්		12 000 3 000

හර ලැබිය යුතු කුලී ආදායම් ගිණුම				බැර			
දිනය	විස්තරය	ස.පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස.පි	වටිනාකම රු.
20XX.12.31	කුලී ආදායම්		3 000				

හර පොලී ආදායම් ගිණුම				බැර			
දිනය	විස්තරය	ස.පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස.පි	වටිනාකම රු.
				20XX..... 20XX.12.31	මුදල් ලැ. පොලී ආදායම්		8 000 1 000

හර		ලැබිය යුතු පොලී ආදායම් ගිණුම				බැර	
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX.12.31	පොලී ආදායම් ගිණුම		1 000				

මෙසේ ලැබිය යුතු ප්‍රමාණ අදාළ ආදායම් ගිණුම්වල ගැලපූ පසු කාලච්ඡේදයට අදාළ ආදායම ලැබෙන අතර, එය ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශයේ ආදායම් ලෙස ඇතුළත් කළ යුතු ය.

K ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ කුලී ආදායම් ලෙස රු. 15 000ක් ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනයේ දැක්විය යුතු අතර මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ ජංගම වත්කම් යටතේ ලැබිය යුතු කුලී ආදායම් ලෙස රු. 3 000ක් ඇතුළත් කළ යුතු ය.

K ගිණුම් කාලසීමාවට අදාළ පොලී ආදායම් රු. 9 000ක් ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනයේ දැක්විය යුතු අතර මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ ජංගම වත්කම් යටතේ ලැබිය යුතු පොලී ආදායම් ලෙස රු. 1 000ක් ඇතුළත් කළ යුතු ය.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ උධාත

ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය (උධාත) රු.

කුලී ආදායම්	15 000
පොලී ආදායම්	9 000

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය (උධාත) රු.

ජංගම වත්කම්	
උපචිත කුලී ආදායම්	3 000
උපචිත පොලී ආදායම්	1 000



ක්‍රියාකාරකම 02

දිල්හාර ව්‍යාපාරයේ ගිණුම් කාලච්ඡේදය 20XX.12.31න් අවසන් වූ වර්ෂය වේ.

- 20XX.01.01 දින මාසයකට රු. 6 000 බැගින් කඩ කාමරයක් කුලියට දී තිබේ. මාස 08ක කඩ කුලී පමණක් මුදලින් ලැබී ඇත.
- 20XX.05.01 දින ව්‍යාපාරයේ මුදල් රු. 50 000 ස්ථාවර තැන්පතු වක තැන්පත් කර රු. 4 000ක පොලියක් ලබා ගෙන ඇති අතර තවත් රු. 2 000ක පොලියක් ලැබීමට ඇත.
- ලැබිය යුතු රු. 8 000ක ලාභාංශ ආදායමින් රු. 6 000ක් පමණක් ලැබී ඇත.
- වෙනත් ව්‍යාපාරයකට අයත් රු. 80 000ක භාණ්ඩ විකුණා දීම මත රු. 4 000ක කොමිස් ආදායම ලැබීමට ඇත.

අවශ්‍ය වන්නේ,

01. ගනුදෙනුවට අදාළ නිවැරදි වටිනාකම ගණනය කර පහත වගුවේ සටහන් කරන්න.

ගනුදෙනුව	මුදලින් ලැබී ඇති ආදායම රු.	උපචිත ආදායම රු.	ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ ආදායම රු.
1.			
2.			
3.			
4.			

02. ගැලපුම් කළ යුතු වටිනාකම සඳහා නිවැරදි ද්විත්ව සටහන වටිනාකම සහිත ව ලියන්න.

ගනුදෙනුව	හර කළ යුතු ගිණුම	බැර කළ යුතු ගිණුම
1.		
2.		
3.		
4.		

03. ගැලපුම් සඳහා අදාළ පොදු ජ'නලය පිළියෙල කර ලෙජර් ගිණුම්වලට පිටපත් කරන්න.

04. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ උධාත දක්වන්න.

ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය (උධාත) රු	මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය (උධාත) රු.

බොල් ණය

ව්‍යාපාරයක් විසින් වෙළෙඳ භාණ්ඩ ණයට විකුණූ විට ලැබිය යුතු ණය ප්‍රමාණය වෙළෙඳ ණයගැතියෝ නමින් වත්කමක් බවට පත්වේ. ඇතැම් ණයගැතියන් මිය යාම, බුංවත් වීම යන කරුණු මත ව්‍යාපාරයකට ලැබීමට ඇති ණය නොලැබී යා හැකි ය.

කුමන හේතුවක් මත හෝ ණයගැතියකුගෙන් අයවිය යුතු මුදලක් නිශ්චිත ව ම අයකරගත නොහැකි තත්ත්වයට පත් වුවහොත් එසේ නොලැබේ යැයි තීරණය කරන ණය බොල් ණය ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.



බොල් ණය නිසා ණයගැති වත්කමේ අගය අඩු වන අතර එම වටිනාකම ව්‍යාපාරයට අලාභයක් වේ. එම අලාභය වියදමක් ලෙස හඳුනා ගනු ලැබේ. එම ප්‍රමාණය ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනයට ඇතුළත් කෙරේ.

එබැවින් ණයගැතියන්ගෙන් නිශ්චිත ව ම නොලැබෙන ණය, ණයගැති ගිණුමෙන් කපා හැර බොල් ණය ගිණුමට හර කළ යුතු වේ. ඒ සඳහා ජ'නල් සටහන පහත පරිදි වේ.

බොල් ණය ගිණුම හර
 ණයගැති ගිණුම බැර

නිදසුන :-

කිත්සිරිගේ ව්‍යාපාරය 20XX.08.01 දින රු. 8 500ක භාණ්ඩ සමීරට ණයට විකුණා තිබුණි. සමීර හදිසියේ මිය යාම මත ඔහුගෙන් ලැබීමට ඇති ණය මුදල 20XX.12.31 දින පොත්වලින් කපා හැරීමට තීරණය කරන ලදී.

මීට අදාළ පොදු ජ'නල් සටහන් හා ලෙජර් ගිණුම් පහත පරිදි වේ.

පොදු ජ'නලය

දිනය	ජ'නල් ව.අ.	විස්තරය	ස.පි	හර රු.	බැර රු.
20XX.12.31		බොල් ණය ගිණුම හර සමීරගේ ගිණුම (ණය ගැති) (සමීරගෙන් ලැබිය යුතු ණය බොල්ණය ලෙස කපා හැරීම)		8 500	8 500

හර

බොල් ණය ගිණුම

බැර

දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX.12.31	සමීරගේ ගිණුම		8 500				

හර

සමීරගේ ගිණුම (ණයගැති)

බැර

දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX.08.01	විකුණුම්		8 500	20XX.12.31	බොල් ණය ගිණුම		8 500

ක්ෂය වීම්

ව්‍යාපාරයේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ මූල්‍ය ප්‍රතිඵලය වඩාත් හොඳින් පෙන්නුම් කිරීම සඳහා සමහර වත්කම් ක්ෂය කළ යුතු ය. එසේ ක්ෂය කළ යුතු වන්නේ නැවත විකිණීමේ පරමාර්ථයෙන් තොර ව ව්‍යාපාරයේ දිගුකාලීන ප්‍රයෝජනය සඳහා තිබෙන ගොඩනැගිලි, යන්ත්‍රෝපකරණ, කාර්යාල උපකරණ, මෝටර් රථ වැනි ජංගම නොවන වත්කම් ය. වත්කමේ ඵලදායී ජීවකාලය තුළ භාවිතය හෝ යල් පැනීම නිසා අගය අඩු වූ ප්‍රමාණය ක්ෂය ලෙස හැඳින්වේ. දිරාපත්වීම, වැහැරීම වැනි භෞතික සාධක සහ යල් පැනීම වැනි ආර්ථික සාධක වත්කම් ක්ෂය වීමට හේතු වේ.

වත්කමක් භාවිතයට ගත හැකි තත්ත්වයට හා ස්ථානයට ගෙන එන තෙක් දුරු සියලු පිරිවැය අදාළ වත්කමේ මුළු පිරිවැය වේ. එම වත්කමෙන් වර්ෂ ගණනාවක් ප්‍රයෝජන ලබා ගත හැකි ය. එම ප්‍රයෝජනවත් ජීව කාලය අවසාන වූවා සේ සැලකුවහොත් එම වත්කම විකුණා යම් මුදලක් ආපසු ලබා ගැනීමට ඇතැම්විට හැකියාවක් පවතී. එසේ ලබා ගත හැකි වටිනාකම වත්කමේ සුන්බුන් අගය ලෙස හැඳින්වේ.

ඒ අනුව වත්කමක් සඳහා දරන පිරිවැයෙන් යම් කොටසක් සුන්බුන් අගය ලෙස ආපසු ලැබීමට ඉඩ තිබේ. කෙසේ වුවද වත්කමේ පිරිවැයෙන් විශාල කොටසක් ආපසු ලබා ගත නොහැකි ය. මෙසේ ආපසු ලබාගත නොහැකි කොටස වියදමක් සේ සැලකිය යුතු අතර එවැනි වත්කමකින් වර්ෂ ගණනාවක් පුරා ප්‍රයෝජන ලබාගත හැකි බැවින් එය එම වර්ෂ ගණනාවකට අදාළ වියදමක් සේ සැලකිය යුතු ය.

නිදසුන :-

රු. 500 000ක් පිරිවැය දරා ලබා ගත් යන්ත්‍රයක් වර්ෂ 05ක් භාවිතයට ගතහැකි නම් සහ එම කාලය අවසානයේ දී එය රු. 100 000කට විකිණිය හැකි නම් වත්කමේ පිරිවැයෙන් ආපසු අයකර ගත නොහැක්කේ රු. 400 000ක් පමණි. මෙය වර්ෂ 5ක් ප්‍රයෝජන ලැබෙන වත්කමක් නිසා එම රු. 400 000, වර්ෂ පහකට අදාළ වියදමක් සේ සැලකිය යුතු ය. මේ නිසා එම වියදම වර්ෂ පහක් අතර බෙදා හැරිය යුතු ය.

මෙසේ වත්කමක සුන්බුන් අගයක් ඇත්නම් එය අඩු කිරීමෙන් පසු ඉතිරිවන පිරිවැය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවකාලය තුළ ක්‍රමානුකූල ව වර්ෂ අතර වියදමක් ලෙස බෙදා හරිනු ලැබේ.

ඉහත නිදසුනට අනුව, රු. 500 000ක් වූ වත්කමේ පිරිවැයෙන් සුන්බුන් අගය රු. 100 000 අඩුකළ පසු ඉතිරිවන පිරිවැය වන රු. 400 000 ඉන් ප්‍රයෝජන ලැබෙන වර්ෂ 05 අතර ක්ෂය වියදම වශයෙන් බෙදා හරිනු ලැබේ.

එක් වර්ෂයක් වෙනුවෙන් අදාළ වත්කම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් ක්ෂය කරන්නේ ද යන්න තීරණය වීමට සාධක කිහිපයක් බලපායි.

01. වත්කමේ පිරිවැය
02. වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවකාලය
03. වත්කමේ සුන්බුන් අගය

වත්කමක පිරිවැය යනු කිසියම් වත්කමක් අත්පත් කරගත් වටිනාකම හා එම වත්කම භාවිතයට ගතහැකි තත්වයට හා ස්ථානයට පත් කිරීම සඳහා දරන ලද වියදම්වල එකතුවයි.

නිදසුන :-

ව්‍යාපාරයක් තම නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා මිල දී ගත් යන්ත්‍රයක් සඳහා දරන ලද වියදම් පහත පරිදි වේ.

	රු.
යන්ත්‍රයෙහි ගැනුම් මිල	200 000
ගෙන ඒමේ කුලිය	20 000
සවි කිරීමේ වියදම	30 000
යන්ත්‍රයේ පිරිවැය	250 000

වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවකාලය යනු එම වත්කම තුළින් අපේක්ෂිත පරිදි සේවාවක් ලබා ගත හැකි කාලය හෝ නිෂ්පාදනය කළ හැකි යැයි අපේක්ෂිත ඒකක ප්‍රමාණය වේ.

නිදසුන :-

රු. 250 000ක පිරිවැය ඇති යන්ත්‍රයක් ඵලදයී ලෙස අවු.10ක් ප්‍රයෝජන ගත හැකි නම් එම යන්ත්‍රයේ ඵලදයී ජීවකාලය වර්ෂ 10ක් වේ.

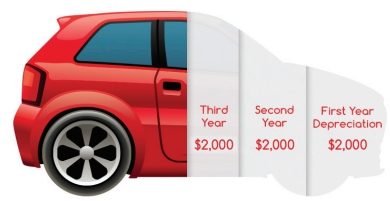
ඉහතින් දක්වා ඇති පරිදි සුන්බුන් වටිනාකම යනු වත්කමේ ඵලදයී ජීවකාලය අවසානයේ දී එම වත්කම විකිණීමෙන් ලබා ගත හැකි යැයි අපේක්ෂා කරන ශුද්ධ වටිනාකමයි. ශුද්ධ වටිනාකම ගණනය කරන්නේ වත්කමේ අපේක්ෂිත විකුණුම් වටිනාකමෙන් අපේක්ෂිත විකුණුම් වියදම් අඩු කිරීමෙනි.

නිදසුන :-

රු. 250 000ක යන්ත්‍රයක් අවු.10ක කාල සීමාවක් ප්‍රයෝජනයට ගත් පසු එම වත්කම විකිණීමෙන් රු 30 000ක ශුද්ධ වටිනාකමක් ලබා ගැනීමට හැකි නම් රු. 30 000 යනු වත්කමෙහි සුන්බුන් වටිනාකම වේ.

වත්කමක පිරිවැයෙන් සුන්බුන් අගය අඩුකළ පසු ලැබෙන වටිනාකම ක්ෂය කළ හැකි අගය ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. සුන්බුන් අගය ප්‍රමාණාත්මක අගයක් නොවේ නම් (සැලකිය යුතු තරම් අගයක් නොවේ නම්) එය නොසලකා හැර මුළු පිරිවැයම ක්ෂය වන අගය ලෙස සැලකිය හැකි ය.

මේ අනුව වත්කමක පිරිවැය, ඵලදයී ජීවකාලය හා වත්කමේ සුන්බුන් අගය සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් පසු වත්කමේ වාර්ෂික ක්ෂය වීම් ප්‍රමාණය කොතෙක් ද යන්න තීරණය කිරීමට කිසියම් ක්‍රමයක් තෝරා ගත යුතු ය. මේ සඳහා විවිධ ක්‍රම භාවිත කළ හැකි අතර සරල මාර්ග ක්ෂය ක්‍රමය පිළිබඳ පමණක් මෙහි දී අවධානය යොමු කෙරේ.



හැසු 5.2

වත්කමක ක්ෂය කළ හැකි අගය එහි ඵලදායී ජීවකාලය පුරා වාර්ෂික ව සමාන වටිනාකමකින් කපා හැරීම සරල මාර්ග ක්ෂය ක්‍රමය ලෙස හැඳින්වේ.

ඒ අනුව මෙම ක්‍රමයේ දී වත්කමකට අදාළ වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය සෑම වර්ෂයකදීම සමාන වටිනාකමකින් යුක්ත ය. ඒ නිසා වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය ගණනය කිරීම සඳහා පහත දැක්වෙන සූත්‍රය යොදා ගත හැකි ය.

$$\text{වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය} = \frac{\text{පිරිවැය} - \text{සුන්බුන් අගය}}{\text{ප්‍රයෝජනවත් ජීව කාලය}}$$

නිදසුන :-

ව්‍යාපාරයක් භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීමේ කටයුතු සඳහා මිල දී ගත් යන්ත්‍රයකට අදාළ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

	රු.
යන්ත්‍රයේ පිරිවැය	820 000
ස්ථාපිත කිරීමේ වියදම්	30 000
සුන්බුන් අගය	50 000
ඵලදායී ජීව කාලය වර්ෂ	10

වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය

$$= \frac{850\,000 - 50\,000}{\text{අවු. } 10} = \frac{800\,000}{10}$$

$$= \underline{\underline{\text{රු. } 80\,000}}$$

ප්‍රයෝජනවත් ජීවකාලය වෙනුවට ප්‍රතිශතයක් ද ගණනය කර යොදාගත හැකි ය. ඉහත නිදසුනේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවකාලය වර්ෂ 10ක් නිසා ක්ෂය කළ යුත්තේ වර්ෂ 10ක් තුළ දී ය. ඒ අනුව වර්ෂයක ක්ෂය ප්‍රමාණය වන්නේ ක්ෂය වන අගයෙන් 1/10 කි. 1/10 යනු 10%කි. වර්ෂ 05ක් තුළ ක්ෂය කරන්නේ එක් වර්ෂයක ක්ෂය ප්‍රමාණය ක්ෂය කළ හැකි අගයෙන් 1/5කි. 1/5 යනු 20%කි.

එසේ ප්‍රතිශතයක් යොදා ගන්නා විට, පහත දැක්වෙන සූත්‍රය යොදාගත හැකි ය.

$$\text{වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය} = (\text{පිරිවැය} - \text{සුන්බුන් අගය}) \times \text{ක්ෂය ප්‍රතිශතය}$$



ව්‍යාපාරයක පරිපාලන කටයුතු සඳහා මිල දී ගත් මෝටර් රථයකට අදාළ තොරතුරු පහත පරිදි වේ.

මෝටර් රථයක ගැනුම් මිල	රු. 800 000
ප්‍රදර්ශනාගාරයේ සිට ගෙන ඒමේ කුලිය	රු. 20 000
සුන්බුන් අගය	රු. 70 000
ප්‍රයෝජනවත් ජීව කාලය	වර්ෂ 5

පහත සඳහන් දෑ ගණනය කරන්න.

1. මෝටර් රථයේ පිරිවැය
2. මෝටර් රථයේ ක්ෂය කළ හැකි අගය
3. සරල මාර්ග ක්‍රමයට ක්ෂය කරන්නේ නම් වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය

ක්ෂයවීම් ගිණුම්ගත කිරීම

ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ ක්ෂය වීම් ප්‍රමාණය වියදමක් ලෙස සලකා අදාළ ක්ෂය ගිණුමට හර කරනු ලැබේ. බැර සටහන ඇතුළත් කිරීම සඳහා ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම නමින් ගිණුමක් විවෘත කළ යුතු ය. එසේ කරනුයේ ක්ෂය වශයෙන් ලාභයෙන් ඉවත්වන කොටස එම ගිණුමට මාරු කර අදාළ වත්කම ඉවත් කරන තෙක් තබාගත යුතු බැවිනි.

ඒ අනුව ගිණුම් කාලච්ඡේදයට අදාළ ක්ෂයවීම්වල ද්විත්ව සටහන පහත දැක්වෙන පරිදි වේ.

අදාළ ක්ෂය ගිණුම	හර
ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම	බැර

නිදසුන :-

වත්සලාගේ ව්‍යාපාරයේ ගිණුම් වර්ෂය ජ න් අවසන් වේ. එහි ජංගම නොවන වත්කම් සරල මාර්ග ක්‍රමය අනුව වාර්ෂික ව 10% බැගින් ක්ෂය කරන අතර ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුමක් පවත්වා ගනී. මෙම ව්‍යාපාරය 20XX.01.01 දින මිලට ගත් වත්කම් පහත දැක්වේ.

මෝටර් රථ (පිරිවැයට)	රු. 800 000
යන්ත්‍ර උපකරණ (පිරිවැයට)	රු. 250 000

වාර්ෂික ක්ෂය වීම් පොදු ජ'නලයක සටහන් කරන ආකාරයක් අදාළ ලෙජර් ගිණුම්වලට පිටපත් කරන ආකාරයක් අධ්‍යයනය කරන්න.

පොදු ජ'නලය

දිනය	ජ'නල් අංකය	විස්තරය	ස. පි	හර රු.	බැර රු.
20XX.12.31	001	මෝටර් රථ ක්ෂය ගිණුම හර මෝටර් රථ ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම (වාර්ෂික මෝටර් රථ ක්ෂය ගිණුම්වලට පිටපත් කිරීම)		80 000	80 000
20XX.12.31	002	යන්ත්‍ර ක්ෂය ගිණුම හර යන්ත්‍ර ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම (යන්ත්‍ර ක්ෂය වීම් ගිණුම් ගත කිරීම)		25 000	25 000

හර මෝටර් රථ ගිණුම බැර

දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX.01.01	මුදල්		800 000				

හර මෝටර් රථ ක්ෂය ගිණුම බැර

දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX.12.31	රථ ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම		80 000				

හර මෝටර් රථ ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම බැර

දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
				20XX.12.31	රථ ක්ෂය ගිණුම		80 000

හර යන්ත්‍ර ගිණුම බැර

දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX.01.01	මුදල්		250 000				


හර		යන්ත්‍ර ක්ෂය ගිණුම				බැර	
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX.12.31	යන්ත්‍ර ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම		25 000				

හර		යන්ත්‍ර ක්ෂය වෙන් කිරීම් ගිණුම				බැර	
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
				20XX.12.31	යන්ත්‍ර ක්ෂය ගිණුම		25 000

ක්ෂයවීම් ගිණුම්වල ශේෂ කාලසේදයට අදාළ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය තීරණය කිරීමේ දී ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය තුළ වියදම් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය. ක්ෂය වෙන් කිරීම් ගිණුම තුළනය කරමින් එහි බැර ශේෂය ඉදිරියට ගෙන යනු ලැබේ. ඊළඟ කාලවර්ෂයේ දී එම කාලවර්ෂයට අදාළ ක්ෂයවීම් ද එයට එකතු වේ. ඒ අනුව ඕනෑම ගිණුම් කාලසේදයක් අවසානයේ දී ක්ෂය වෙන් කිරීම් ගිණුමේ පවතින බැර ශේෂයෙන් නියෝජනය වන්නේ ඒ දක්වා වාර්ෂික ව කර ඇති ක්ෂයවීම්වල එකතුවයි. ඒ නිසා ක්ෂය වෙන්කිරීම් ගිණුමේ බැර ශේෂය ලෙස පවතින්නේ සමුච්චිත ක්ෂයවීම් ප්‍රමාණයයි. මෙම ප්‍රමාණය මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ දී අදාළ වත්කමේ පිරිවැයෙන් අඩු කර දක්වනු ලැබේ.

ඉහත නිදසුනට අනුව ගිණුම් කාලවර්ෂයට අදාළ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය ගණනය කිරීමේ දී මෝටර් රථ ක්ෂය වීම් ලෙස රු. 80 000ක් ද යන්ත්‍ර ක්ෂය වීම් ලෙස රු. 25 000ක් ද ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනයට ඇතුළත් කරනු ලැබේ.

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය තුළ දී මෝටර් රථ ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුමේ ශේෂය වන රු. 80 000 මෝටර් රථ පිරිවැයෙන් අඩු කර දක්වන අතර යන්ත්‍ර ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ශේෂය වන රු. 25 000 යන්ත්‍ර පිරිවැයෙන් අඩු කර දක්වනු ලැබේ. මෙය ප්‍රථම වර්ෂය නිසා වර්ෂයට අදාළ ක්ෂය වීම් ප්‍රමාණය සහ සමුච්චිත ක්ෂය ප්‍රමාණය සමාන වේ. වත්කමක පිරිවැයෙන් සමුච්චිත ක්ෂය ප්‍රමාණය අඩු කළ පසු ඉතිරි වටිනාකම වත්කමේ **ධාරණ අගය** ලෙස හඳුන්වයි.



ක්‍රියාකාරකම 04

ව්‍යාපාරයක නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා අත්පත් කරගත් යන්ත්‍රයක් පිළිබඳ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

යන්ත්‍රයේ ගැනුම් මිල	රු. 300 000
ගෙන ඒමේ කුලිය	රු. 20 000
ස්ථාපිත කිරීමේ පිරිවැය	රු. 90 000
ප්‍රයෝජනවත් ජීවකාලය	වසර 10
සුන්බුන් වටිනාකම	රු. 60 000

පහත සඳහන් දෑ ගණනය කරන්න

1. යන්ත්‍රයේ පිරිවැය
2. යන්ත්‍රයේ ක්ෂය කළ හැකි අගය
3. සරල මාර්ග ක්‍රමය අනුව ක්ෂය කරන්නේ නම්
 - i. යන්ත්‍රයේ වාර්ෂික ක්ෂය වටිනාකම ගණනය කරන්න
 - ii. පළමු වර්ෂයේ ක්ෂය ගැලපීම පොදු ජ'නලයේ සටහන් කරන ආකාරය දක්වා අදාළ ලෙජර ගිණුම් පිළියෙල කරන්න.

5.3 ජංගම නොවන වත්කම් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි ඉදිරිපත් කිරීම

ජංගම නොවන වත්කම් යටතේ ඇතුළත් කෙරෙන ක්ෂය වීමට භාජනයවන වත්කම් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක දැක්වීමේ දී පිරිවැය, සමුච්චිත ක්ෂය, ධාරණ අගය යන තීරු මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශන ආකෘතියේ දැක්විය යුතු ය. එවැනි ආකෘතියක් පහත දැක්වේ. එය නිරීක්ෂණය කරන්න.

ජංගම නොවන වත්කම්	පිරිවැය රු.	සමුච්චිත ක්ෂය රු.	ධාරණ අගය රු.
ගොඩනැගිලි	XXX	(XX)	XX
මෝටර් රථ	XXX	(XX)	XX
	XXXX	(XX)	XX

නිදසුන :-

රාධාගේ ව්‍යාපාරයේ ගිණුම් කාලසේදය 20XX.12.31 න් අවසන් වේ. 20XX.12.31 දිනට ව්‍යාපාරයේ තිබූ ජංගම නොවන වත්කම්වල විස්තර පහත දැක්වේ.

ජංගම නොවන වත්කම්	පිරිවැය රු.	20XX.01.01 දිනට සමුච්චිත ක්ෂය
ගොඩනැගිලි	400 000	60 000
මෝටර් රථ	500 000	100 000
යන්ත්‍ර	60 000	6 000
ලී බඩු	30 000	3 000

ජංගම නොවන වත්කම් පිරිවැය මත වර්ෂයට 5% බැගින් ක්ෂය කරනු ලබන අතර, ක්ෂය වාර්තා කිරීම සඳහා ක්ෂය වෙන් කිරීම් ගිණුමක් පවත්වා ගනී.

ගිණුම් කාල ඡේදයට අදාළ ව ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනයට වියදමක් ලෙස ඇතුළත් කරන ක්ෂය ප්‍රමාණය පහත සඳහන් පරිදි වේ.

ගොඩනැගිලි ක්ෂය	400 000 X $\frac{5}{100}$	=	20 000
මෝටර් රථ ක්ෂය		=	25 000
යන්ත්‍ර ක්ෂය		=	3 000
ලී බඩු ක්ෂය		=	1 500

20XX.12.31 න් අවසන් වූ දිනට වත්කම්වල සමුච්චිත ක්ෂය ප්‍රමාණය පහත පරිදි වේ.

වත්කම්	20XX.01.01 දිනට සමුච්චිත ක්ෂය	+	වර්ෂයට අදාළ ක්ෂය	=	20XX.12.31 දිනට සමුච්චිත ක්ෂය
ගොඩනැගිලි	60 000	+	20 000	=	80 000
මෝටර් රථ	100 000	+	25 000	=	125 000
යන්ත්‍ර	6 000	+	3 000	=	9 000
ලී බඩු	3 000	+	1 500	=	4 500

20XX.12.31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ ජංගම නොවන වත්කම් පෙන්නුම් කරන්නේ පහත පරිදි ය.

රාධාගේ ව්‍යාපාරය

20XX.12.31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය (උධාන)

ජංගම නොවන වත්කම්	පිරිවැය රු.	සමුච්චිත ක්ෂය රු.	ධාරණ අගය රු.
ගොඩනැගිලි	400 000	80 000	320 000
මෝටර් රථ	500 000	125 000	375 000
යන්ත්‍ර	60 000	9 000	51 000
ලී බඩු	30 000	4 500	25 500
	990 000	218 500	771 500

5.4 ගැලපුම් සටහන් සහිත මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම

ඉහතින් විස්තර කරන ලද ගැලපුම් සටහන් යොදා ගනිමින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන ආකාරය පහත දැක්වෙන නිදසුනෙන් පැහැදිලි කෙරේ. එය නිරීක්ෂණය කරන්න.

නිදසුන :-

සරනීගේ ව්‍යාපාරයේ ගිණුම් වර්ෂය 20XX.12.31න් අවසන් වන අතර එදිනට ශේෂ පිරික්සුම පහත දැක්වේ.

සරනීගේ ව්‍යාපාරය
20XX.12.31 දිනට
ශේෂ පිරික්සුම

විස්තරය	හර රු.	බැර රු.
20XX.01.01 දිනට තොගය	6 000	
ගැනුම්	185 000	
භාණ්ඩ ගෙන ඒමේ කුලී	4 000	
විකුණුම්		385 000
කඩ කුලී ගෙවීම්	20 000	
රක්ෂණ ගාස්තු	8 000	
ප්‍රචාරණ වියදම්	14 000	
වෙළඳ සේවක වේතන	30 000	
දුන් වට්ටම්	4 000	
ලැබූ වට්ටම්		9 000
බැංකු ණය පොලී	6 000	
බැංකු ගාස්තු	2 000	
බෙද හැරීමේ මෝටර් රථය (පිරිවැයට)	300 000	
කාර්යාල උපකරණ (පිරිවැයට)	40 000	
ණය ගැතියෝ	17 000	
ණය හිමියෝ		32 000
වසර 3කින් පසු ගෙවිය යුතු බැංකු ණය		50 000
මුදල්	20 000	
ස්ථාවර තැන්පතු (වසර 05)	70 000	
ප්‍රාග්ධනය		250 000
	726 000	726 000

අමතර තොරතුරු පහත දැක්වේ

1. 20XX.12.31 දිනට උපචිත වියදම්
 රක්ෂණ ගාස්තු රු. 2 500
 කඩ කුලී වියදම් රු. 4 000
2. 20XX.12.31 දිනට ලැබිය යුතු පොලී ආදායම් රු. 7 000ක් වේ.
3. ණය ගැතියන්ගෙන් රු. 3 000ක් බොල් ණය ලෙස කපා හැරිය යුතු ය.
4. මෝටර් රථ පිරිවැය මත 8%ක් ද කාර්යාල උපකරණ පිරිවැය මත 10%ක් ද වාර්ෂික ව ක්ෂය කළ යුතු ය.
5. 20XX.12.31 දිනට සියලු භාණ්ඩ තොග විකිණී ඇත.

ඉහත තොරතුරුවලින්

1. ගැළපුම්වලට අදාළ පොදු ජ'නල් සටහන්
2. 20XX.12.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය
3. 20XX.12.31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය පිළියෙල කර ඇති ආකාරය විමසා බලන්න

1. ගැළපුම්වලට අදාළ ජ'නල් සටහන්

පොදු ජ'නලය

දිනය	ජ'නල් ව.අ.	විස්තරය	ස.පි.	හර රු.	බැර රු.
20XX.12.31	001	රක්ෂණ ගාස්තු ගිණුම උපචිත රක්ෂණ ගාස්තු ගිණුම (උපචිත රක්ෂණ ගාස්තු ගිණුම් ගත කිරීම)	හර	2 500	2 500
20XX.12.31	002	කඩ කුලී වියදම් ගිණුම උපචිත කඩ කුලී වියදම් ගිණුම (උපචිත කඩකුලී වියදම් ගිණුම් ගත කිරීම)	හර	4 000	4 000
20XX.12.31	003	ලැබිය යුතු පොලී ගිණුම පොලී අදායම් ගිණුම (ලැබිය යුතු පොලී ආදායම් ගිණුම්ගත කිරීම)	හර	7 000	7 000
20XX.12.31	004	බොල් ණය ගිණුම ණය ගැති ගිණුම (බොල් ණය ගිණුම් ගත කිරීම)	හර	3 000	3 000
20XX.12.31	005	මෝටර් රථ ක්ෂය ගිණුම මෝටර් රථ ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම (මෝටර් රථ ක්ෂය ගිණුම් ගත කිරීම)	හර	24 000	24 000
20XX.12.31	006	කා.උපකරණ ක්ෂය ගිණුම කා.උපකරණ ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම (කා.උපකරණ ක්ෂය ගිණුම් ගත කිරීම)	හර	4 000	4 000

2. 20XX.12.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය

සරනීගේ ව්‍යාපාරය
20XX.12.31 දිනෙන් අවසන් වූ වර්ෂය සඳහා
ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය

	රු.	රු.	රු.
විකුණුම්			385 000
අඩු කළා : විකුණුම් පිරිවැය			
20XX.01.01 දිනට තොගය		6 000	
ගැනුම්		185 000	
ගෙන ඒමේ කුලී		4 000	(195 000)
දළ ලාභය			190 000
එකතු කළා : වෙනත් ආදායම්			
ලැබූ වට්ටම්		9 000	
පොලී ආදායම්		7 000	16 000
			206 000
අඩු කළා : වියදම්			
බෙද හැරීමේ වියදම්			
ප්‍රචාරණ වියදම්	14 000		
වෙළෙඳ සේවක වේතන	30 000		
දුන් වට්ටම්	4 000		
මෝටර් රථ ක්ෂය	24 000		
බොල් ණය	3 000	75 000	
පරිපාලන වියදම්			
කඩ කුලී	24 000		
රක්ෂණ ගාස්තු	10 500		
කා. උපකරණ ක්ෂය	4 000	38 500	
මූල්‍ය වියදම්			
බැංකු ණය පොලී	6 000		
බැංකු ගාස්තු	2 000	8 000	(121 500)
ශුද්ධ ලාභය			84 500

3. 20XX.12.31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය

සරනීගේ ව්‍යාපාරය
20XX.12.31 දිනට
මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය

	පිරිවැය රු.	සමුච්චිත ක්ෂය රු.	ධාරණ අගය රු.
ජංගම නොවන වත්කම්			
මෝටර් රථ	300 000	24 000	276 000
කාර්යාල උපකරණ	40 000	4 000	36 000
	340 000	28 000	312 000
ස්ථාවර තැන්පතු (වසර 05)			70 000
			382 000
ජංගම වත්කම්			
ණය ගැතියෝ		14 000	
ලැබිය යුතු පොලී		7 000	
මුදල්		20 000	41 000
මුළු වත්කම්			423 000
20XX.01.01 ප්‍රාග්ධය		250 000	
එකතු කළා : ශුද්ධ ලාභය		84 500	334 500
ජංගම නොවන වගකීම්			
බැංකු ණය			50 000
ජංගම වගකීම්			
ණය හිමියෝ		32 000	
උපචිත රක්ෂණ ගාස්තු		2 500	
උපචිත කඩ කුලී වියදම්		4 000	38 500
හිමිකම් හා වගකීම්			423 000

ඉහත නිදසුනේ දැක්වූ සරනීගේ ව්‍යාපාරය විකිණීම සඳහා ඉදිරිපත් කළ භාණ්ඩ තොගය මුළුමනින්ම විකිණී ඇති බැවින් අවසාන ඉතිරි බඩු තොගයක් නොපවතී. මේ නිසා විකිණීමට ඉදිරිපත් කළ භාණ්ඩ තොගය විකුණුම් පිරිවැය බවට පත් වී ඇත.

නිදසුන :-

කනිෂ්කා ව්‍යාපාරයේ ගිණුම් වර්ෂය 20XX.12.31 දිනෙන් අවසන් වන අතර එදිනට ශේෂ පිරික්සුම පහත දැක්වේ.

විස්තරය	හර රු.	බැර රු.
විකුණුම්		520 000
20XX.01.01 දිනට තොගය	14 000	
ගෙන ඒමේ කුලී	4 000	
ගැනුම්	230 000	
යන්ත්‍ර උපකරණ (පිරිවැයට)	80 000	
බෙද හැරීමේ මෝටර් රථ (පිරිවැයට)	600 000	
ණය ගැතියෝ	36 000	
ණය හිමියෝ		44 000
10% වසර 4කින් පසු ගෙවිය යුතු බැංකු ණය		120 000
බොල් ණය	4 000	
20XX.01.01 ක්ෂය වෙන් කිරීම්		
මෝටර් රථ		90 000
යන්ත්‍ර උපකරණ		16 000
ගැනිලි	18 000	
ස්ථාවර තැන්පතු (අවු. 5)	80 000	
ලිපි ද්‍රව්‍ය වියදම්	9 000	
විදුලි ගාස්තු	12 000	
විකුණුම් වියදම්	35 000	
මුදල්	18 000	
20XX.01.01 දිනට ප්‍රාග්ධනය		350 000
	1 140 000	1 140 000

අමතර තොරතුරු පහත දැක්වේ

1. 20XX.12.31 දිනට ඉතිරි බඩු තොගය රු. 24 000කි.
2. ස්ථාවර තැන්පතු ශේෂය වර්ෂය ආරම්භයේ සිටම පවතී. එයට 10%ක පොලියක් ලැබීමට ඇත.
3. 20XX.12.31 න් අවසන් වූ වර්ෂය සඳහා බැංකු ණය පොලී උපචිත ව ඇත.
4. ණය ගැතියන්ගෙන් තවත් රු. 2 000ක් බොල් ණය ලෙස කපා හැරීමට තීරණය කර ඇත.
5. මෝටර් රථ, යන්ත්‍ර උපකරණවල පිරිවැය මත වාර්ෂිකව 10%ක් බැගින් ක්ෂය කළ යුතු ය.

ඉහත තොරතුරුවලින් 20XX.12.31 න් අවසන් වූ වර්ෂය සඳහා ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය සහ 20XX.12.31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය පිළියෙල කර ඇති ආකාරය අධ්‍යයනය කරන්න.

කනිෂ්ඨා ව්‍යාපාරය
20XX.12.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා
ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය

විකුණුම්			520 000
අඩු කළා : විකුණුම් පිරිවැය			
20XX.01.01 දිනට තොගය		14 000	
ගැනුම්		230 000	
ගෙන ඒමේ කුලී		4 000	
විකිණීමට ඉදිරිපත් කළ භාණ්ඩවල පිරිවැය		248 000	
අඩු කළා 20XX.12.31 තොගය		(24 000)	(224 000)
දළ ලාභය			296 000
පොලී ආදායම			8 000
			304 000
බෙද හැරීමේ වියදම්			
බොල් ණය	6 000		
මෝටර් රථ ක්ෂය	60 000		
විකුණුම් වියදම්	35 000	101 000	
පරිපාලන වියදම්			
යන්ත්‍ර ක්ෂය	8 000		
ලිපි ද්‍රව්‍ය වියදම්	9 000		
විදුලි ගාස්තු	12 000	29 000	
මූල්‍ය වියදම්			
බැංකු ණය පොලී	12 000	12 000	(142 000)
ශුද්ධ ලාභය			162 000

කනිෂ්කා ව්‍යාපාරය
20XX.12.31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය

ජංගම නොවන වත්කම්	පිරිවැය රු.	සමුච්චිත ක්ෂය රු.	ධාරණ අගය රු.
මෝටර් රථ	600 000	150 000	450 000
යන්ත්‍ර උපකරණ	80 000	24 000	56 000
	<u>680 000</u>	<u>174 000</u>	506 000
ස්ථාවර තැන්පතු (අවු. 5)			80 000
			<u>586 000</u>
ජංගම වත්කම්			
අවසාන තොගය		24 000	
ණය ගැතියෝ		34 000	
ලැබිය යුතු පොලී		8 000	
මුදල්		18 000	84 000
මුළු වත්කම්			<u>670 000</u>
20XX.01.01 ප්‍රාග්ධනය		350 000	
එකතු කළා : ශුද්ධ ලාභය		162 000	
		512 000	
අඩු කළා : ගැනිලි		(18 000)	494 000
ජංගම නොවන වගකීම්			
10% බැංකු ණය			120 000
ජංගම වගකීම්			
ණය හිමියෝ		44 000	
උපචිත බැංකු ණය පොලී		12 000	56 000
හිමිකම් හා වගකීම්			<u>670 000</u>



සහන් අබේනායකගේ ව්‍යාපාරයේ 20XX.12.31 දිනට ශේෂ පිරික්සුම පහත පරිදි වේ.

විස්තරය	හර රු.	බැර රු.
20XX.01.01 ප්‍රාග්ධනය		300 000
ගැනුම් හා විකුණුම්	340 000	660 000
ණයගැතියෝ හා ණය හිමියෝ	65 000	82 000
පරිපාලන වේතන	34 000	
වෙළෙඳ සේවක වේතන	42 000	
ගෙන ඒමේ කුලී	12 000	
20XX.01.01 ඉතිරි බඩු නොගය	28 000	
දුන් වට්ටම් හා ලැබූ වට්ටම්	5 000	8 000
8% ස්ථාවර තැන්පතු	150 000	
ප්‍රවාහන වියදම්	5 000	
බෙදා හැරීමේ වාහන (පිරිවැයට)	500 000	
ප්‍රචාරණ වියදම්	7 000	
ලී බඩු උපකරණ (පිරිවැයට)	60 000	
12% බැංකු ණය (වසර 5කින් ගෙවිය යුතු)		200 000
ගෙවූ ණය පොලී	12 000	
20XX.01.01 දිනට ක්ෂය වෙන් කිරීම		
බෙදා හැරීමේ වාහන		50 000
ලී බඩු උපකරණ		12 000
විදුලිය	8 000	
මුදල් හා බැංකු ශේෂය	44 000	
	1 312 000	1 312 000

පහත දක්වා ඇති විස්තර සැලකිල්ලට ගෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන්න.

- 20XX.12.31 දිනට ඉතිරි බඩු නොගයෙහි වටිනාකම රු. 30 000කි.
- 20XX.12.31 දිනට උපචිත වියදම් මෙසේ ය.
 පරිපාලන වේතන රු. 2 000
 විදුලිය රු. 6 000
- 20XX.12.31 බොල් ණය ලෙස රු. 1 000ක් කපා හරින්න.
- බෙදා හැරීමේ වාහන සහ ලී බඩු උපකරණ 10%ක් බැගින් පිරිවැය මත ක්ෂය කළ යුතු ය.



නදීක ව්‍යාපාරයේ 20XX.12.31 දිනට ශේෂ පිරික්සුම පහත දැක්වේ.

ගැනුම්	350 000	
විකුණුම්		725 000
ගොඩනැගිලි (පිරිවැය)	300 000	
උපකරණ (පිරිවැය)	40 000	
20XX.01.01 දිනට ක්ෂය වෙන් කිරීම්		
ගොඩනැගිලි		45 000
උපකරණ		6 000
පැටවුම් කුලී	13 000	
20XX.01.01 දිනට ඉතිරි බඩු තොගය	30 000	
දුන් වට්ටම්	8 000	
ලැබූ වට්ටම්		5 000
රක්ෂණ ගාස්තු	6 000	
ප්‍රචාරණ වියදම්	42 000	
බැංකු ණය		80 000
බැංකු ණය පොලී	8 000	
බොල් ණය	4 000	
ණය ගැතියෝ	70 000	
ණය හිමියෝ		52 000
මුදල්	292 000	
20XX.01.01 ප්‍රාග්ධනය		250 000
	1 163 000	1 163 000

අමතර තොරතුරු පහත දැක්වේ

- 20XX.12.31 දිනට ඉතිරි බඩු තොගය රු. 40 000කි.
- 20XX.12.31 දිනට උපචිත වියදම්
 - රක්ෂණ ගාස්තු 2 000
 - ප්‍රචාරණ වියදම් 3 000
- ගොඩනැගිලි හා උපකරණවල පිරිවැය මත 5%ක ක්ෂය වෙන් කරන්න

අවශ්‍ය වන්නේ

- 20XX.12.31න් අවසන් වර්ෂය සඳහා ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය
- 20XX.12.31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය